

ТЕМИТЕ В МЕДИИТЕ

20.12.2022 г.

Специалист посочи причините за намалената раждаемост у нас

- dariknews.bg

Раждаемостта в България не стига за възпроизводство на населението, сочат данни на НСИ. Според доц. Стоянка Черкезова от Института за изследване на населението и човека към БАН тоталният коефициент на плодовитост у нас е 1,58, съобщава NOVA. "Това е околосредноевропейското и над равнищата на някои други страни. Този коефициент представлява очаквания брой деца, който една жена би следвало да има между 15 и 49 години. Той се изчислява въз основа на личните данни. В развитите страни този коефициент е 2,1 деца на една жена. Ние от 1985 г. имаме под 2,1, което показва, че процесът започва отдавна", заяви тя. НСИ: Над 20% от жените в детеродна възраст у нас нямат деца По думите ѝ броят на жените във фертилна възраст в България намалява. "Това става много сериозно през последните 10 години. Между последните 2 преброявания броят им е намалял с 22,2%. Причините са демографските тенденции. Раждаемостта не може да се контролира, в Южна Корея коефициентът е 0,87, затова там властите опитват да ограничат абортите. Така обаче се ограничават човешките права", посочи Черкезова. Според нея в следващите 25-30 години се очаква в 61 страни да има коефициент под 2,1. "2/3 от населението в света живее с коефициент на плодовитост под необходимия за просто възпроизводство", разкри тя. Повече гледайте във видеото.

Искат ли младите да емигрират и как да ги задържим

БНР

Сред младите хора в България днес преобладава негативна нагласа за емигриране. Изводът е на Департамент "Психология" на Института за изследване на населението и човека към Българската академия на науките. Анализът е направен след проучване сред хора на възраст до 35 години.

"Младите напускат. Като няма работа, какво да правят? И аз съм била 6 години. Не е добре, ама взимаш някой лев... Млади хора, които търсят професионална реализация. В България такава няма. В България има за млади хора, силно свързани партийно. Моето дете в момента работи в Канада, завършило е в Копенхаген... И аз съм напускала страната. В Гърция съм била

20 години. Слугиня съм била там. Ние се радваме само, когато ни платят. Не вярвам тази практика да спре, защото в България е много скъпо... Децата ми са напуснали, в Италия са всички. Те са заминали преди 24 години и си остават там. Имат си жилище. Липсват ми, три години не могат да дойдат заради тази пандемия. Те се чувстват добре...", разказаха видинчани.

По данни на Националния статистически институт общо емигрирали, т.е. изселени от страната, от 2007 до 2021 година са 324 550 души. От 2011 година до 2019 година се наблюдава ясно изразена тенденция към увеличаване на броя на емигрантите, като през 2019-а техният брой достига пик. През 2020 година броят на емигрантите рязко спада с избухването на пандемията от COVID-19, но през 2021 година отново тръгва нагоре стремително, съобщиха на кръгла маса "Емиграционни нагласи и жизнена планиране при младите хора в България" от Департамент "Психология".

Посрещаме Коледа с дъжд от метеори

- shumenonline.bg

Очаква ни звезден дъжд от нощното небе за коледните празници. Той идва с метеорния поток Урсиди и ще е последен за годината. Ще бъде активен от 17 до 26 декември, а неговият максимум ще бъде около 0.00 ч. българско време в нощта на 22 срещу 23 декември, събщи за shumenonline.bg Пенчо Маркишки, физик в Института по астрономия с НАО при БАН и катедра „Астрономия“ при СУ „Св. Климент Охридски“. Тогава ще могат да се наброят около 10 средно бързи метеора за час, а луната ще бъде в новолуние и няма да затруднява наблюденията.

Урсиди е далеч по-малко активен от метеорния поток Геминиди, който беше в силата си през този сезон, с теоретично около 150 метеора за час, но вече затихва. Радиантът на поток Урсиди се намира в съзвездие Малка мечка, видимо близо до втората по яркост звезда в него – Кочаб (β UMi). Урсиди се поражда от метеорни роеве, отделящи се в космическото пространство от кометата 8P/Тътл, имаща орбитален период 13.6 години. За последен път тази комета премина през перихелия си на 27 август 2021 г., поради което е възможно да се наблюдава повишена активност на потока.

Студените зимни нощи от 28 декември до 12 януари са обичайно време на още един метеорен поток, при това един от най-активните – Квадрантиди. Неговият максимум ще настъпи на 4 януари 2023 г. около 05:40 ч. българско време. В нощта срещу 4 януари Луната ще залезе в 05:58 ч. за района на София,

с 92% осветен диск – почти пълна. Но въпреки, че по време на максимума, тя ще бъде залязваща на северозападния хоризонт, наблюдения все пак ще са възможни. Радиантът на Квадрантиди се намира между фигурите на съзвездията Воловар, Голяма мечка, Херкулес и Дракон – в района на вече несъществуващото съзвездие Квадрант (Quadrans Muralis).

Потокът Квадрантиди се поражда от метеорни роеве, отделящи се в пространството от две родителски тела – кометата 96P/Машолц-1 с орбитален период 5.3 години и астероида 2003 EH1 с орбитален период 5.5 години. С други думи това са два потока един в друг, което обяснява краткият, но интензивен максимум на Квадрантиди – по-къс от половин час, на фона на цялото време на активност на потока от половин месец. За времето на максимума, ако наблюдателят е далеч от градските светлини в ясна и безлунна нощ, ще може да наброи около 50 метеора, което означава активност от близо 100 метеора на час.

Пенчо Маркишки каза още, че в последните няколко вечери на 2022 г. ярките планети и лунният сърп ще привличат погледа над югозападния хоризонт, още при свечеряване защото Венера и Меркурий ще бъдат видимо близо, много ниско над хоризонта – в съзвездието Стрелец, Сатурн ще бъде в Козирог, а Юпитер – в съзвездието Риби.

Земетресение край Симитли

- dariknews.bg

Тази сутрин в района на град Симитли е регистрирано земетресение с магнитуд 2,8 по скалата на Рихтер. Трусът е регистриран в 05:06 часа, сочат данните на Националния сеизмологичен център към НИГГГ-БАН.

Епицентърът на земетресението е бил на 80 км от град София, на дълбочина от 12 км. Няма данни земетресението да е било усетено от хората.

Изложба за традиционните мерки и теглилки може да бъде посетена до края на годината в Националния етнографски музей

- bta.bg

Изложбата "Традиционни мерки и теглилки" на Националния етнографски музей (НЕМ) може да бъде посетена до края на годината. Това информират от Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българска академия на науките (ИЕФЕМ-БАН) във фейсбук страницата на НЕМ.

Изложбата представя традиционни български народни мерки и теглилки и беше открита в края на септември по повод Европейската нощ на учените - 2022. Експозицията включва артефакти от фондовете на Националния етнографски музей, както и снимков материал, изобразяващ традиционни мерки и теглилки. Всички те са придружени с текстов материал, в който се описва произходът на съответните мерки, тяхната употреба, регионът, в който са използвани. Изложбата представя народната метрология, един недостатъчно познат, но важен дял от традиционната соционормативна култура на българите. Целта е също така да се популяризират българските традиционни народни мерки и да запознаем колегите и широката публика с експонати от фондовете на музея – мерки, някои от които, макар и рядко, се използват и до днес в бита.

Основната ѝ концепция е дело на доц. д-р Валентина Шарланова от ИЕФЕМ-БАН, чиято дисертация под научното ръководство на проф. д.и.н. Георги Георгиев през 80-те години на ХХ в. е именно по темата за традиционната народна метрология и метеорология. “По какъв начин нашите предци са гледали на света около себе си, какви са били техните мерки за нещата, как са преценявали и претегляли предмети, стоки, вещи?! Една педя или един лакът за какво са служили точно? Ами аршина или крината? А какво означава това, че слънцето е на една копраля до пладне? Или пък какво е на един разкряч разстояние?! Всичко това Валя Шарланова е събрала в две изключително полезни, информативни и интересни книги, посветени на мерките и теглилките в миналото, както и на народните представи и прогнозите за времето, когато все още не са съществували съвременните методи, десетични системи и пр.”, отбелязват организаторите. /ИРС

[Вестник "Аз-буки" представя проект на десетокласници, които изследват произхода на фамилните имена](#)

- bta.bg

Фамилните имена в българския език са производни на названия на професии и занаяти, показва изследване на десетокласници, за което разказва новият брой на вестник "Аз-буки". Учениците от пловдивската математическа гимназия „Акад. Кирил Попов“ Катерина Прончева и Велислав Борисов са събрали и анализирали над 1500 фамилни имена. Изследователският им проект ги направи за пета поредна година победители в област „Хуманитарни и обществени науки“ на IX научна сесия на Ученическия институт на БАН.

Проучването е ръководено от преподавателя по български език и литература Невена Ичевска. Предходните разработки на ученическия екип са свързани с названията за облекло в речника на Найден Геров, както и с Иван Богоров и

изграждането на българския книжовен език. Още като петокласници Катерина Прончева и Велислав Борисов се представят с проекта „Фразеологични словосъчетания, свързани с части от човешкото тяло“.

Младите изследователи обясняват, че съществуващите у нас фамилни имена са доста разнообразни и в основата им най-често са: лични имена (Йорданов), названия, свързани с професии (Даскалов), със занаяти (Абаджиев), с култура (Газетаров), религия (Попов), бит (Сайбиев – добър стопанин), качества на характера (Айнаджиев – хитрец), физиология (Пелтеков), населени места (Калоферов), социално положение (Чорбаджийски), история (Комитов), изкуство (Гайдаров), флора (Върбанов), фауна (Гълъбов) и др.